

Milieu Quick-scan van het crisispakket 2009-2010 van het kabinet

2 april 2009

Het kabinet heeft op 25 maart jl. een 'crisispakket' gepresenteerd ter waarde van 6 miljard euro (2009-2010), met als doel de Nederlandse economie te stimuleren in het licht van de huidige kredietcrisis. Het pakket is door het kabinet 'een reuzenstap naar een duurzame economie' genoemd. Van de 6 miljard euro wordt 2,6 miljard euro geïnvesteerd in milieugerelateerde maatregelen, dat wil zeggen maatregelen met een positief of negatief effect voor het milieu. Bij de negatieve maatregelen gaat het met vooral om investeringen in wegen en de afschaffing van de vliegtax. Positieve maatregelen zijn onder andere de investeringen in windenergie op zee en energiebesparing in woningen. Deze laatste twee maatregelen zijn door Natuur en Milieu en FNV voorgesteld in hun Green New Deal (januari 2009).

Voorliggende quick-scan is een eerste beoordeling van het crisispakket op het aspect 'milieu'. We hebben hierin alle maatregelen uit het onderdeel 'duurzame economie' (totaalbedrag 2009+2010: 1,2 miljard euro) onder de loep genomen, plus daarnaast de belangrijkste milieugerelateerde maatregelen uit de rest van het pakket. We hebben ons in de beoordeling vooral gericht op de investeringen in de jaren 2009 en 2010. Deze jaren zijn namelijk het belangrijkste voor het *op korte termijn* stimuleren van de economie in duurzame richting, waar het crisispakket (én de Green New Deal) met name voor bedoeld is.

1. Maatregelen crisispakket

Onderstaande tabel is afkomstig uit de kabinetsbrief over het stimuleringspakket (d.d. 25 maart 2009). De (belangrijkste) milieugerelateerde maatregelen zijn geel gemarkeerd:

Tabel 1: Stimuleringen 2009-2010 als onderdeel Aanvullend Beleidskader 2009-2015

	<u>2009</u>	<u>2010</u>
a. Arbeidsmarkt, Onderwijs en Kennis		
Arbeidsmarkt: arbeidsmarktbrief SZW (o.a. EVC, WTV/deeltijd-WW, scholing, reïntegratie)	250	350
Arbeidsmarkt: jeugdwerkloosheid	100	120
Arbeidsmarkt: schuldhulpverlening	30	50
Onderwijs: versterking mbo; zij-instromers, werkscholen, wijkscholen	100	150
Kennis: versterking kennisinfrastructuur; tijdelijke inzet kenniswerkers	110	170
Verlenging aflopende innovatieprogramma's (uit het FES)	10	100
Snelle uitvoering FES-projecten innovatie	109	109
	<i>709</i>	<i>1049</i>
b. Duurzame economie		
Snelle uitvoering FES-projecten Milieu en Duurzaamheid	116	116
Duurzaam ondernemen	30	20
Duurzame agrarische sector	30	20
Energie: energiebesparing woningen	160	160
Energie: sloopregeling autobranche	35	30
Energie: wind op zee (500 mw extra committeren bij komende SDE tender)		15
Uitvoering Motie van Geel ruimtelijke economie	60	55
Snelle uitvoering FES projecten Ruimtelijk Economisch Beleid	190	190
	<i>621</i>	<i>606</i>

c. Infrastructuur en (woning)bouw		
Bouw: onderhoud en bouw zorg- en abwz-instellingen	80	240
Bouw: onderhoud en bouw jeugdzorginstellingen	20	50
Bouw: onderhoud en bouw scholen	85	130
Bouw: versnelling BLS + ISV + monumenten	175	220
Infra: Deltaprogramma (w.o. Zandsuppleties)	80	50
Snelle uitvoering FES-projecten Infra	134	134
Infra: versnelling bruggen en renovatie wegen	75	138
Infra: vaarwegen, sluizen en binnenhavens	75	125
	724	1087
d. Liquiditeitsverruiming bedrijfsleven		
Versoepeling verliesverrekening 2008 (kaseffect)	335	-120
BTW per kwartaal	12	24
Verruimen afdrachtvermindering WBSO	150	150
Envelop MKB	0	75
Schiphol/luchtvaart/vliegtax (**)	150	305
VAMIL/MIA	30	30
(**) Mede afhankelijk van inzet luchthaven Schiphol iz kostenstructurering	677	464
Totaal netto stimulering	2731	3206

2. Milieuscore van de maatregelen

Snelle uitvoering FES-projecten Milieu en Duurzaamheid

Bij de FES-projecten Milieu en Duurzaamheid gaat het om investeringen in o.a. lucht- en waterkwaliteit en energie-innovatie.

Milieuscore +

Duurzaam ondernemen en duurzame agrarische sector

De invulling van deze maatregel is op dit moment niet bekend. Het zou kunnen gaan om maatregelen die MKB en landbouw opschuiven in meer duurzame richting, maar het zou ook kunnen gaan om 'end-of-pipe' maatregelen zoals subsidies voor luchtwassers voor de intensieve veehouderij. Zolang er niet meer details bekend zijn, kunnen we hieraan geen milieuscore toekennen.

Milieuscore ?

Energiebesparing woningen

Deze maatregel scoort positief voor het milieu en is ook bepleit door Natuur en Milieu en de FNV in hun "Green New Deal".

Ondanks dat veel energiebesparende maatregelen in woningen nu al terug te verdienen zijn met de lagere energierekening die ze opleveren, blijken veel woningeigenaren een extra financiële prikkel nodig te hebben om de maatregelen ook daadwerkelijk te nemen. Het kabinet geeft met de 320 miljoen euro die voor deze maatregel is uitgetrokken, een flinke zet in de goede richting.

Wel is het nog de vraag of er éxtra energiebesparing wordt gerealiseerd, of dat de maatregel vooral bedoeld is om al bestaande afspraken tussen kabinet en bijvoorbeeld woningbouwcorporaties te faciliteren. Natuur en Milieu vindt dat het geld bij voorkeur bestemd zou moeten worden voor particuliere woningeigenaren.

Milieuscore +

Sloopregeling autobranche

Deze maatregel scoort in principe positief voor het milieu, omdat hiermee oude, vervuilende auto's van de weg worden gehaald en vervangen door nieuwere, schonere auto's. Hoe hoog de milieuscore is, hangt af van de detailuitwerking van de maatregel. Echte milieuwinst wordt behaald als de sloopregeling alleen geldt voor 12 jaar oude dieselauto's en er ofwel geen andere auto voor wordt teruggekocht óf een benzineauto wordt teruggekocht die minimaal aan de euro-3 norm voldoet óf een dieselauto die aan de euro-4 norm met roetfilter voldoet. Het milieu-effect zou ook nog kunnen worden vergroot als mensen de subsidie ook krijgen als ze hun oude auto weg doen in ruil voor de aanschaf van een nieuwe fiets of een OV-abonnement.

De sloopregeling zou overigens eigenlijk betaald moeten worden uit de verwijderingsbijdrage voor auto's en niet met belastinggeld (volgens het principe: de vervuiler betaalt).

Milieuscore +

Wind op zee

Het gaat hier om een lange-termijnmaatregel die positief scoort voor het milieu. De maatregel bestaat uit het vrijmaken van 15 miljoen euro in 2010 voor de aanbestedingsfase van één of meerdere windparken met een totaal vermogen van 500 MW. De windmolens zullen vanaf 2014 daadwerkelijk in gebruik kunnen worden genomen. Vanaf dat moment heeft het kabinet 160 miljoen euro per jaar subsidie ter beschikking gesteld om de onrendabele top van de 500 MW te financieren.

Het gaat hier niet om extra investeringen ten opzichte van het kabinetsdoel van 6000 MW in 2020 (programma Schoon en Zuinig), maar om een (gedeeltelijke) financiering daarvan.

Milieuscore +

Uitvoering motie Van Geel ruimtelijke economie

Deze motie¹ van september 2008 vraagt het kabinet om in de periode 2009-2011 165 miljoen euro te besteden aan:

1. het oplossen van regionale infrastructurele knelpunten; **Score -**
2. het ophogen van het Nota Ruimte-budget voor gebiedsontwikkeling en kwalitatief goede woningbouw en bedrijventerreinen; **Score +**
3. uitwerken en voorbereiden van voorstellen van de commissie-Veerman; **Score 0.**

Het eerste onderdeel heeft betrekking op de uitbreiding van wegen en scoort negatief. Het tweede onderdeel maakt extra geld vrij voor binnenstedelijk bouwen en herstructurering bestaande bedrijventerreinen, en heeft een positieve score. Immers er is minder ruimte en mobiliteit nodig. Het derde onderdeel levert geen milieuwinst op.

Milieuscore -/0/+

Snelle uitvoering FES-projecten Ruimtelijk Economisch Beleid

De FES-projecten Ruimtelijke Economische Beleid betreffen waarschijnlijk deels investeringen in binnenstedelijk bouwen en tegengaan van verrommeling van het landschap, deels zijn het investeringen in weginfrastructuur.

Milieuscore +/-

Onderhoud en bouw zorg- en abwz-instellingen/ jeugdzorginstellingen/ scholen

Uit het kabinetsplan valt niet op te maken hoe deze maatregel wordt ingevuld. De Werkgroep Gerritse² stelde in haar rapport voor om scholen en andere non-profitinstellingen een subsidie te verlenen voor renovatie waarbij een koppeling wordt gelegd met energiebesparing en binnenmilieu: subsidie wordt alleen verleend bij een ambitie van 20 à 30% energiebesparing en een verbetering van het binnenmilieu. Het is nog onduidelijk of het kabinet dit als eisen voor subsidieverlening overneemt.

Milieuscore ?

Snelle uitvoering FES-projecten Infra

De FES-projecten Infra zijn over het algemeen een mix van wegenprojecten, spoorprojecten en benuttingsprojecten. Het accent zal nu waarschijnlijk komen te liggen op investeringen in

¹ Tweede Kamerstuk 31700, nr 10

² "Mogelijkheden voor ombuigingen, stabilisatie en intensiveringen", februari 2009

wegen die in het kader van de Spoedwet wegverbreding worden aangelegd. Dit is negatief voor het milieu, omdat extra asfalt in de praktijk leidt tot meer verkeer en meer uitstoot.

Milieuscore -

Vliegtax

Het schrappen van de vliegtax heeft een negatieve milieu-impact. Uit cijfers van het PBL blijkt dat de uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de vliegtax met 1 à 1,5 miljoen ton is gedaald. Verwacht kan worden dat de uitstoot nu weer met een soortgelijk volume gaat toenemen. De redenering van de vliegsector dat de vliegtax leidde tot verplaatsing van milieuvervuiling naar dichtbij de grens gelegen Duitse en Belgische luchthavens gaat niet op: slechts een heel klein deel van de vluchten verplaatste zich.

Milieuscore -

Vamil/MIA

Het gaat hier om een belastingvoordeel voor ondernemers die in duurzame bedrijfsmiddelen investeren.

Milieuscore +

3. Overzicht

Milieuscore crisispakket 2009-2010:

+	+/-	-	?
Snelle uitvoering FES-projecten Milieu en Duurzaamheid (€ 232 mln)	Motie Van Geel ruimtelijke economie (€ 115 mln)	Snelle uitvoering FES-projecten Infra (€ 268 mln)	Duurzaam ondernemen en duurzame agrarische sector (samen € 100 mln)
Energiebesparing woningen (€ 320 mln)	Versnellen FES-projecten Ruimtelijk Economisch Beleid (€ 380 mln)	Schrappen vliegtax (€ 455 mln)	Onderhoud en bouw zorg- en abwz-instellingen, jeugdzorginstellingen en scholen (€ 605)
Sloopregeling auto's (€ 65 mln)			
Wind op zee: 500 MW vanaf 2014 (deze kabinetsperiode € 15 mln)			
Vamil/MIA belastingvoordeel ondernemers (€ 60 mln)			
€ 692 mln	€ 495 mln	€ 723 mln	€ 705 mln
Totaal € 2,6 mld			

Conclusie

- Er wordt (iets) meer geld uitgetrokken voor maatregelen die slecht zijn voor het milieu, dan voor positieve maatregelen.
- Circa 2,6 miljard van de 6 miljard euro uit het crisispakket (2009-2010) is 'milieugerelateerd', d.w.z. dat ze een positieve of negatieve milieu-impact hebben.
- Van deze 2,6 miljard euro is 0,7 miljard bestemd voor maatregelen die positief uitwerken voor het milieu. Een aantal van deze maatregelen, zoals de stimulans voor energiebesparing in woningen en het investeren in windenergie op zee, is ook bepleit in de Green New Deal van Natuur en Milieu en de FNV.
- Daarnaast wordt een vergelijkbaar bedrag (0,7 miljard euro) geïnvesteerd in maatregelen waarvan de milieuwinst negatief is: de afschaffing van de vliegtax en meer asfalt.

- Circa 0,5 miljard heeft zowel positieve als negatieve effecten, omdat hiermee zowel in binnenstedelijk bouwen, herstructurering van bedrijventerreinen als in uitbreiding van wegen wordt geïnvesteerd.
- Daarnaast wordt circa 0,7 miljard euro geïnvesteerd in maatregelen waarvan nog niet aan te geven is of de milieuscore positief of negatief is, aangezien niet bekend is hoe de maatregel wordt ingevuld.

Tot slot

In het pakket van het kabinet is ook afgesproken om de subsidie voor duurzame energie (SDE) niet meer te betalen uit de Rijksbegroting, maar uit een opslag op de kWh-prijs. Onduidelijk is nog of deze opslag zodanig mag oplopen dat daarmee álle investeringen kunnen worden gesubsidieerd die nodig zijn om het aandeel van 20% duurzame energie in 2020 te halen. Indien dat wordt bedoeld, is sprake van een zeer grote 'plus' voor het milieu. Hiermee zorgt het kabinet voor financiering van de doelstelling die het zichzelf in het regeerakkoord gesteld heeft.